

РОЛЬ СПЕЦКУРСУ "ОСНОВИ ПРОЕКТНО-ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ" У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

На основі актуалізації проектно-художньої творчості у трудовому навчання учнів основної школи обґрунтовується значення підготовки майбутнього вчителя трудового навчання до означеної творчості у процесі вивчення спецкурсу "Основи проектно-художньої творчості учнів основної школи". Наводиться тематичний план та програма спецкурсу.

Ключові слова: підготовка вчителя, проектно-художня творчість, спецкурс, учні основної школи.

Організація сучасного трудового навчання учнів основної школи спирається на використання проектної технології, що передбачає широке залучення школярів до цілісного процесу проектування виробів та послуг, які втілюють у високохудожній формі єдність суспільної доцільності, зручності та краси. Розв'язанню означеної проблеми сприяє ефективна організація проектно-художньої творчості учнів у основній школі. Відтак підготовка майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи виявляється важливою складовою його професійної підготовки, що і обумовлює актуальність нашого дослідження, мета якого полягає у виявленні ролі спецкурсу "Основи проектно-художньої творчості учнів основної школи".

Окремі питання підготовки вчителя трудового навчання до проектування та художнього конструювання виробів знайшли своє відображення у наукових дослідження Н.П. Знамеровської, О.М. Коберника, В.К. Сидоренка, О.Д. Сидоренка, В.П. Тименка, Л.В. Оршанського, С.М. Ящука та інших, однак питання підготовки його до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи остаточно не вирішене.

Мета розробленого нами спецкурсу "Основи проектно-художньої творчості учнів основної школи" полягає у формуванні знань, умінь та особистісних якостей студентів, що сприяють ефективній організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

Для реалізації мети вивчення спецкурсу "Основи проектно-художньої творчості учнів основної школи" необхідно вирішити наступні завдання.

1. На основі усвідомлення сутності та значення проектно-художньої творчості як засобу розвитку творчих здібностей учнів сформулювати позитивну мотивацію студентів до організації зазначеної творчості.
2. Сформулювати у студентів систему теоретичних знань з художнього проектування виробів та організації його у трудовому навчанні учнів.
3. Сформулювати у студентів практичні вміння художнього проектування та організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

При створенні програми спецкурсу ми керувалися рекомендаціями О. М. Коберника [2], М. С. Корця [3], В. К. Сидоренка [6] та інших щодо створення інтегрованих курсів, що знаходять своє втілення у змісті трудового навчання учнів та дають можливість підсилити поряд із технічною психолого-педагогічну й методичну підготовку майбутнього вчителя трудового навчання; орієнтувалися на навчальну програму з трудового навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів [5], програму профільного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з основ дизайну у 10-11 класах [4] та інші. З опорою на інтегративний характер змісту курсу його вивчення доцільно запроваджувати на III курсі (6 семестр), коли студенти мають запас знань і умінь із суспільно-економічних, психолого-педагогічних і технологічних дисциплін.

Зміст програми охоплює коло питань пов'язаних із вивченням сутності та процесу проектно-художньої творчості і особливостей організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

Теоретична підготовка у межах спецкурсу полягає у засвоєнні студентами теоретичних положень щодо розуміння процесу та основних етапів художнього створення об'єктів проектування. Практичне навчання передбачає оволодіння студентами методами та прийомами художнього проектування у процесі створення виробів за власним задумом, вироблення умінь організації проектно-художньої творчості учнів.

Програма запропонованого спецкурсу має лінійну модульну структуру. Навчальний матеріал у межах спецкурсу поділений на два модулі, які послідовно вивчаються. На базі вивчення модуля "Проектно-художня творчість", студенти оволодівають наступним модулем "Організація проектно-художньої творчості учнів основної школи".

За основні критерії добору змісту навчального матеріалу спецкурсу ми прийняли критерій повноти та критерій системності видів діяльності, необхідних для розвитку інтелектуальних здібностей особистості та формування кваліфікаційних умінь, необхідних для організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

Реалізація програми спецкурсу покликана підсилити фундаментальну технологічну підготовку майбутнього вчителя трудового навчання, оскільки художнє проектування є невід'ємною складовою процесу проектування, на сутності якого ґрунтується проектно-технологічна основа трудової підготовки школярів. Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання з питань організації проектно-художньої творчості учнів основної школи є органічною складовою його професійної підготовки, що сприяє формуванню особистості майбутнього вчителя та його професійних якостей.

Тематичний план спецкурсу "Основи проектно-художньої творчості учнів основної школи"

№	Назва теми	Кількість годин			
		Лекцій-них	Прак-тичних	Самостійна робота	Разом
1	Проектно-художня творчість як інтеграція мистецтва і технічної творчості	2			2
2	Методи художнього проектування	2	4		6
3	Пошук і розробка художньо-творчого рішення	2	4		8
4	Геометричні аспекти художнього формотворення	2	4	4	8
5	Комбінаторика в художньому проектуванні	2	4	2	8
6	Класифікація художньо-проектних завдань	2	8	2	12
7	Мета та завдання проектно-художньої творчості учнів основної школи	2	4	4	10
8	Організація проектно-художньої творчості учнів основної школи	2	4	4	10
	<i>Всього</i>	<i>16</i>	<i>32</i>	<i>16</i>	<i>64</i>

Модуль I. Основи проектно-художньої творчості

Тема 1. Проектно-художня творчість як інтеграція мистецтва і технічної творчості. Сутність поняття проектно-художня творчість. Проблеми художнього проектування, структура художньо-творчої діяльності. Етапи художньо-творчого пошуку.

Тема 2 Методи художнього проектування. Принципи застосування методів проектування. Методи підготовки проектно-художнього завдання. Методи аналізу об'єкту проектування. Формоутворюючі фактори. Ергономічний аналіз. Біоформи у художньому проектуванні.

Тема 3. Пошук і розробка художньо-творчого рішення. Композиція як засіб, мова і метод художнього проектування. Категорії, властивості і якості композиції. Засоби композиції. Пропорції і пропорціональність. Масштаб і масштабність. Принципи стилізації та декоративне зображення елементів живої і неживої природи. Особливості композиційної структури орнаментів. Колір та світло.

Тема 4. Геометричні аспекти художнього формотворення. Значення та роль геометрії в художньому формотворенні. Композиційні та геометричні засади художнього формотворення. Графічна формалізація в художньо-творчому процесі. Геометричні передумови формотворення знаково-символічних об'єктів. Геометричне моделювання закономірностей композиції.

Тема 5. Комбінаторика в художньому проектуванні. Комбінаторний пошук із геометричних фігур. Комбінаторний пошук із геометричних фігур на площині. Графічний пошук комбінаторних рішень. Об'ємно-просторова комбінаторика.

Тема 6. Класифікація художньо-проектних завдань. Фактори класифікації. Класи завдань. Пошук проектних принципових рішень. Вирішення проектного завдання. Методи створення умов творчого пошуку. Склад проектно-художньої пропозиції. Розробка ескізного проекту. Виконання художньо-ескізного проекту. Підготовка проектно-художньої документації. Проектна графіка. Проект. Макет. Модель. Аналіз можливостей виготовлення. Коректування. Контроль якості рішення. Оцінка проміжних і кінцевих результатів. Критерії оцінювання об'єкта проектування.

Модуль II. Організація проектно-художньої творчості учнів основної школи

Тема 7. Мета та завдання проектно-художньої творчості учнів основної школи. Значення проектно-художньої творчості учнів основної школи. Проектно-художня творчість у технологічній підготовці учнів основної школи. Особливості проектно-художньої творчості учнів. Організаційні форми проектно-художньої творчості учнів.

Тема 8. Педагогічна організація проектно-художньої творчості учнів основної школи. Зміст та функції педагогічної організації проектно-художньої творчості учнів основної школи. Методи активізації творчого пошуку художнього проектування виробів учнями. Метод "аналогій", метод комбінаторного рішення, розробка дерева ідей, "конференція ідей", "мозкова атака" тощо. Вимоги до

художньо-творчих проектів учнів основної школи. Критерії оцінювання художньо-творчих проектів учнів.

Завдання до практичних занять

Тема 1. Обґрунтування вибору об'єкту проектування. Студенти за власним бажанням обирають об'єкт проектування. Об'єктами проектування можуть бути (в залежності від спеціалізації) окремі художні вироби призначені для індивідуального використання, оформлення житлових або навчальних приміщень, наочність або вироби декоративно-прикладного мистецтва. Виробляється основна концепція виробу.

Тема 2. Аналіз вимог для обраного об'єкту проектування. За зібраною інформацією про об'єкт проектування проводиться аналіз функціональних і ергономічних вимог до нього, в тому числі умов його експлуатації, виявляються технологічні вимоги і можливості, оцінюються економічні передумови виробництва і використання виробів, формуються уявлення про естетичні вимоги споживача та художню якість виробу.

Тема 3. Розробка завдань на проектування виробу. На цьому етапі відбувається збір інформації, аналіз її і узагальнення. Це частина творчого процесу, в основі якого лежить єдність двох процесів – технічного і естетичного. Важливо, щоб у ході цього процесу народжувалися власні рішення, відмінні від аналогів.

Паралельно вибираються найбільш раціональні матеріали і приймається рішення відносно обробки матеріалів. Враховується монтаж виробу, принципи розбирання, ремонт або заміна деталей.

Тема 4. Технологічна частина проектування. Розробляється технологічний процес виготовлення виробу. Оформляється технологічна картка виготовлення виробу, вибираються матеріали, технологічні прийоми, операції, технологічні процеси, розробляється оздоблення, форма, колір тощо.

Тема 5. Оформлення проектно-художньої документації. Оформлення замальовок, ескізів, технологічних карток, художньо-графічних зображень тощо об'єкту проектування.

Тема 6. Виготовлення виробу (макету, моделі) у матеріалі.

Тема 7. Оцінювання виробу за критеріями: відповідність змісту виробу обраній темі; теоретичне і практичне значенню; художність; засоби виразності; якість технологічного виконання; якість художньо-графічного проекту; зміст пояснювальної записки.

Тема 8. захист проекту. На захист проекту виносяться: художньо-графічне зображення об'єкту проектування, об'єкт проектування, пояснювальна записка до проекту, економічне обґрунтування виробу. Рекомендації щодо методики організації проектування виробу з учнями основної школи.

Очевидно, що наведена програма дає можливість підсилити практичну і теоретичну складову підготовки майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи. Подальших досліджень потребує проблема виявлення педагогічних умов формування готовності до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

Використані джерела

1. Знамеровська Н.П. Формування художньо-конструкторських знань та вмій учнів основної школи на уроках трудового навчання. Монографія / Н.П. Знамеровська. – Херсон: ХДПУ, 2002. – 143 с.
2. Коберник О. Модернізація підготовки майбутніх учителів трудового навчання / Олександр Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №4. – С. 28–30.
3. Корець М. Інтегрований курс з технічної творчості у професійній підготовці майбутніх учителів / Микола Корець Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №2. – С. 47–50.
4. Програма профільного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з трудового навчання у 10-11-х класах "Основи дизайну" / Віктор Вдовченко, Володимир Тищенко, Євген Антонович // Освіта і управління. – 2005. – Т.2. – №2. – С.115–152.
5. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання 5-12 класи. – К.: ВТФ "Перун", 2005. – 255 с.
6. Сидоренко В.К. Актуальні проблеми підготовки вчителів трудового навчання в світлі реформування освіти в Україні / В.К. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №2. – С. 41–44.

Plutok O.V.

THE ROLE OF THE SPECIAL COURSE "THE BASIS OF SECONDARY SCHOOL PUPILS DESIGN-ART CREATIVITY" IN THE HANDICRAFTS TEACHER TRAINING

The value of training future teachers of labour studies for design-art creativity while learning the special course "The basis of secondary school pupils design-art creativity" is grounded basing on the design and actualization design-art creativity in labour education of secondary school pupils. A program plan and the special course are presented.

Key words: teacher preparation, design and artistic creation, a special course, elementary school students.

Стаття надійшла до редакції 05.04.11